

Міністерство освіти і науки України

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

доц. В. В. Рижкова
(ініціали та прізвище)

«18» червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Корпусна лінгвістика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Прикладна лінгвістика
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків – 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Корпусна лінгвістика

(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю
освітньою програмою
«18» червня 2024 р., 10 с.

035 «Філологія»
Прикладна лінгвістика

Розробник:

Медведь О. В., кандидат філологічних наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики
Протокол № 12 від «18» червня 2024 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики
професор кафедри прикладної лінгвістики

(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

канд. філол. наук, доцент,

(підпис)

В.В. Рижкова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 7-й семестр – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Обов'язкова навчальна дисципліна
	Спеціальність 035 Філологія	
Кількість модулів – 1	Освітня програма Прикладна лінгвістика	Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2024/2025
Індивідуальне завдання – не передбачене		Семестр
Загальна кількість годин 7-й семестр – 32/90		7-й
		Лекції *
7-й семестр: аудиторних: 2; самостійної роботи студента: 5,3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	7-й – 16 год.
		Практичні, семінарські *
		7-й – 16 год.
		Лабораторні
		–
		Самостійна робота
		7-й – 58 год.
Вид контролю		
		7-й – модульний контроль, іспит

*Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 32/58.

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: ознайомитися з галуззю прикладного мовознавства, яка займається формуванням комп'ютерних корпусів текстів у різних мовах і спрямована на максимально об'єктивний аналіз мовних явищ в умовах реальної живої комунікації.

Завдання:

– ознайомити здобувачів вищої освіти із понятійно-термінологічним апаратом корпусної лінгвістики як окремого розділу прикладного мовознавства;

– надати дати їм можливість засвоїти основи корпусних технологій, набути навичок роботи з корпусами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей:**

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність застосовувати базові знання у галузі аерокосмічної техніки як предметну область для застосування у практичній діяльності.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів. Здатність до збирання, аналізу, систематизації мовних фактів, інтерпретації та перекладу тексту; здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями, лінгвістичними та перекладознавчими методами для проведення самостійних досліджень у галузі прикладної лінгвістики. мними) мовами у галузі аерокосмічної техніки.

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань.

Програмні результати навчання:

ПРН6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності. Застосовувати набуті теоретичні знання з математичних основ лінгвістики для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів. Застосовувати відповідні математичні методи та сучасні інформаційні технології до вирішення завдань в філології / прикладній лінгвістиці.

ПРН16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. Вміти застосовувати на практиці знання з математичної логіки/математичних основ лінгвістики.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Міждисциплінарні зв'язки: українські студії, англійська мова (практика мови), математичні основи лінгвістики, обчислювальна техніка та програмування.

3. Програма навчальної дисципліни

Семестр 4.7.

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук.

Тема 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства.

Тема 2. Корпусні студії: історична перспектива та сучасний стан.

Тема 3. Конститутивні параметри корпусу текстів.

Тема 4. Типологія та огляд наявних корпусів.

Модульна контрольна робота №1

Змістовий модуль 2. Корпуси текстів природної мови: принципи створення й можливості використання.

Тема 5. Поняття корпусної розмітки.

Тема 6. Етапи створення корпусів.

Тема 7. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом.

Тема 8. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях.

Модульна контрольна робота №2

4. Структура навчальної дисципліни

Семестр 4.7.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук.					
Тема 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства.	11	2	2	-	7
Тема 2. Корпусні студії: історична перспектива та сучасний стан.	11	2	2	-	7
Тема 3. Конститутивні параметри корпусу текстів.	11	2	2	-	7
Тема 4. Типологія та огляд наявних корпусів.	12	2	2		8
Модульна контрольна робота №1					
Разом за змістовий модуль 1	45	8	8	-	29
Змістовий модуль 2. Корпуси текстів природної мови: принципи створення й можливості використання.					
Тема 5. Поняття корпусної розмітки.	11	2	2	-	7
Тема 6. Етапи створення корпусів.	11	2	2	-	7
Тема 7. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом.	11	2	2	-	7
Тема 8. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях.	12	2	2	-	8

Модульна контрольна робота №2					
Разом за змістовий модуль 2	45	8	8	-	29
Разом за курс	90	16	16		58

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

6. Теми практичних занять Семестр 4.7.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства.	2
2	Тема 2. Корпусні студії: історична перспектива та сучасний стан.	2
3	Тема 3. Конститутивні параметри корпусу текстів.	2
4	Тема 4. Типологія та огляд наявних корпусів. Модульна контрольна робота №1	2
5	Тема 5. Поняття корпусної розмітки.	2
6	Тема 6. Етапи створення корпусів.	2
7	Тема 7. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом.	
8	Тема 8. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях. Модульна контрольна робота №2	
	Разом	16

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

8. Самостійна робота Семестр 4.7.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Джерела (базова, допоміжна)
1	Тема 1. Корпусна лінгвістика як галузь прикладного мовознавства.	7	[1, с. 8-25]
2	Тема 2. Корпусні студії: історична перспектива та сучасний стан.	7	[1, с. 29-48]
3	Тема 3. Конститутивні параметри корпусу текстів.	7	[1, с. 53-59]
4	Тема 4. Типологія та огляд наявних корпусів.	8	[1, с. 59-76]

5	Тема 5. Поняття корпусної розмітки.	7	[1, с. 76-84]
6	Тема 6. Етапи створення корпусів.	7	[1, с. 85-91]
7	Тема 7. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом.	7	[1, с. 91-95]
8	Тема 8. Можливості використання корпусів у лінгвістичних дослідженнях.	8	[1, с. 105-116]
	Разом	58	

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено.

10. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий, евристичний і практичні методи навчання в таких формах: усний виклад матеріалу (актуалізація попередньо набутих знань, бесіда); використання інформаційно-комунікаційних технологій (презентації); спостереження над мовним матеріалом; виконання системи вправ і завдань; робота зі словниками й довідниками; самостійне опрацювання мовного матеріалу з елементами пошуково-дослідної роботи.

11. Методи контролю

Поточний контроль (усне й письмове опитування), проміжний контроль (модульні контрольні роботи), підсумковий контроль (іспит).

Форма підсумкового контролю успішності навчання: усне опитування/тест.

12. Методи контролю та рейтингова оцінка за дисципліною

12.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання практичних робіт	0...8	4	0...32
Модульний контроль	0...18	1	0...18
Змістовний модуль 2			
Виконання практичних робіт	0...8	5	0...32
Модульний контроль	0...18	1	0...18
Усього за семестр			0...100

*Модульний контроль відбувається у вигляді тесту (45 хв.), що складається із завдань закритого типу.

Здобувач вищої освіти, який склав усі обидва модульних контролю (успішно атестований за їх результатами, тобто отримав підсумкову модульну оцінку 60 балів та вищу), вважається таким, що склав семестровий контроль і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою як семестровою.

Здобувачі вищої освіти, які по закінченню навчальних тижнів семестру, тобто до початку семестрового контролю, здобули менше 60 балів, атестуються оцінкою «незадовільно» та

вважаються такими, що мають академічну заборгованість і зобов'язані проходити процедуру семестрового контролю з метою ліквідації академічної заборгованості в період семестрового контролю до початку наступного семестру.

Іспит проводиться також у разі відмови здобувача від балів підсумкової модульної оцінки як семестрової. За умови складання іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів, при цьому попередньо отримані бали за роботу в семестрі анулюються.

Білет для іспиту складається з 20 завдань по 5 балів кожне. Усього 100 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки. Здобувач повинен знати:

- теоретичний матеріал у межах пройдених тем;
- практичні аспекти використання теоретичного матеріалу.

12.3. Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

«Відмінно» (90–100 балів) заслуговує студент, який:

- показав усебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу;
- систематично надавав понад 90% правильних контрольних елементів поточних опитувань;
- проявив творчі здібності в розумінні й використанні навчально-програмного матеріалу.

«Добре» (75–89 балів) заслуговує студент, який:

- показав належні знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу;
- систематично надавав понад 75–89% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань;
- проявив здібність до самостійного поповнення знань в процесі професійної діяльності.

«Задовільно» (61–74 бали) заслуговує студент, який:

- показав достатні знання навчально-програмного матеріалу з усіх тем курсу;
- систематично надавав понад 61–74% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань;
- показав знання навчально-програмного матеріалу з курсу в обсязі, необхідному для майбутньої роботи за спеціальністю.

«Незадовільно» (1–60 балів) заслуговує студент, який:

- показав низький рівень знань навчально-програмного матеріалу з курсу;
- систематично надавав менше 60% правильних відповідей на контрольні елементи поточних опитувань;
- допустив принципові помилки при виконанні поточних і підсумкових контрольних завдань.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений за адресою:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=BookList&lang=ukr&caller_mode=KNMZ&disciplinesearch=yes&combiningAND=1&theme_cond=all_theme&is_ttp=0&knmz_doctype_list=0&qualificationlevel_list=0&search fld=&discipline_list=0&department_list=0&knowledgearea_list=0&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&responsibility fld=&action=subscribe&list_id=1&email), а також

<https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-bakalavriv/filologiya/korotkij-opis-struktura-i-komponenti61/>,

і має посилання на «Ментор»:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=8377#section-4> ,

і включає в себе наступні *обов'язкові складові*:

- робочу програму дисципліни;
- методичні рекомендації для самостійної підготовки здобувачів з навчальної дисципліни;
- методичні рекомендації з написання МКР;
- питання для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

14. Рекомендована література

Базова

1. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.

Допоміжна

1. Шведова М.О. Корпусні методи дослідження регіональних особливостей літературної мови // Національна ідентичність в мові і культурі: зб. наук. праць / за заг.ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. – К.: Талком, 2018. – С.242-245
2. 1. Kennedy, Graeme. An Introduction to Corpus Linguistics / Graeme Kennedy. - London: Longman, 1998. - 315 p
3. Tony McEnery, Andrew Wilson. Corpus Linguistics. - Edinburgh University Press, 2001. URL: http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_akAC
4. Developing linguistic corpora: a guide to good practice. Edited by Martin Wynne. URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
5. D Biber, S Conrad, R Reppen. Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use. - Cambridge University Press, 1998. URL: <http://books.google.com/books?id=2h5F7TXa6psC>

15. Інформаційні ресурси

1. Британський Національний корпус: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
2. Корпус сучасної американської англійської мови: <http://www.americancorpus.org/>
3. XML Corpus Encoding Standard Document <http://www.xces.org/>
4. Professor Tony McEnery (Lancaster University) delivers the annual John Sinclair Lecture at the University of Birmingham's English department on Thursday 9 May 2013. "Primed for Violence? A corpus analysis of jihadist discourse" <https://www.youtube.com/watch?v=dj5SXXGgT11U>
5. <http://linguistlist.org/sp/GetWRLListings.cfm?WRabbrev=Software#wr97> - програмний каталог.
6. <http://linguistlist.org/sp/get-software.cfm?submissionid=12195716> – PRESEMT програма (безкоштовна) для перекладачів.
7. <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/> - програма-аналізатор фонетичної складової мовлення.

8. <http://www.speech.kth.se/snack/> - аналізатор звукових волн.
9. <http://wordnet.princeton.edu/> - лексична база знань англійської мови.
10. <http://www.lx.ugent.be/toolbox/> - зовнішній каталог програм для лінгвістичних досліджень.
11. http://www.bmanuel.org/clr2_tt.html - каталог посилань з корпусної лінгвістики.
12. <http://www.langsoft.ch/> - програмне забезпечення для обробки й розбору природних мов, перевірка орфографії, машинний переклад, тезауруси, атрибуції текста для англійської, німецької, французької, італійської мов.
13. <http://similis.org/linguaetmachina.www/index.php>- similis повнофункціональний інструмент машинного перекладу для менеджерів проектів і перекладачів. Similis аналізує попередні переклади, генерує пам'ять перекладів(TM) і застосовує його до всіх нових проектів.